Dossier de presentació del pla DIVÈRSIA

lambda
col·lectiu de lesbianes, gais, transsexuals i bisexuals

educacio@lambdavalencia.org

Presentació de l'entitat

Lambda, col·lectiu de lesbianes, gais, transsexuals i bisexuals és una associació privada sense ànim de lucre que es va constituir el 25 de setembre de 1986 motivada per la situació de discriminació legal i marginació social que patíem les persones homosexuals, bisexuals i transsexuals (LGTB). Des de llavors, Lambda treballa a la societat, denunciant públicament la discriminació legal i marginació social cap a les persones LGTB, educant sobre la realitat del fet homosexual, bisexual i transsexual, i lluitant per a aconseguir la completa igualtat legal i social de totes les persones amb independència de la seua orientació sexual i/o identitat de gènere.

El pla DIVÈRSIA

Com a part d'aquesta tasca, Lambda destina gran part dels seus esforços a la formació i sensibilització de la societat en general i de la joventut en particular. El programa original portava funcionant més de 8 anys, però recents estudis i publicacions han motivat la seua reconversió en el que és avui, un conjunt de tallers formatius i de sensibilització destinats a abordar la xacra de la LGTBfòbia des de tots els fronts.

Així naix el Pla DIVÈRSIA, un programa integral d'intervenció amb tots els agents socials que interactuen en la formació de la nostra joventut, és a dir, famílies, docents i joves, tant en l'educació formal com en la no formal.
La justificació de l'existència d'aquest programa se sustenta en diversos fets incontestables.

• La població LGTB està exposada a assetjament escolar LGTBfòbic a les aules, la qual cosa genera depressió, fracàs escolar, desesperança i fins i tot intents de suïcidi (1).
• L'assetjament LGTBfòbic no només afecta la població LGTB sinó a qualsevol que trenque amb els rols de gènere establerts per la societat (2). Els docents no actuen la major part de les vegades davant l'assetjament LGTBfòbic, generalment per falta de formació, por o fins i tot LGTBfòbia
• (2).
• Està constatat que les aules valencianes no són espais segurs per a les i els adolescents LGTB (3).
• Les i els adolescents són víctimes de delictes d'odi gairebé la quarta part de les vegades i un 40% del total d'aquestes denúncies tenen a veure amb l'orientació sexual i la identitat de gènere (4). A més sols es denuncien un 17% de les agressions (7)

Per comprendre el procés d'acceptació de l'homosexualitat pròpia, hem d'assumir que és llarg i complex, però si pensem que a més ho ha de fer algú que encara no té desenvolupada del tot la seua personalitat, aquest fet es torna difícil i dur, tant que en moltes ocasions pot portar l'adolescent a situacions extremes de vulnerabilitat i exclusió social.

És indubtable la importància que han tingut per a la comunitat LGTB els avenços jurídics i socials que s'han produït sobretot en aquests últims deu anys i que ha suposat una millora de la igualtat de les persones LGTB. Aquests avanços també han suposat que els joves i adolescents accepten la seua orientació sexual i de gènere en edats cada vegada més primerenques. No obstant això, aquesta conquesta de drets no fa que deixen de patir discriminació. Aquesta acceptació més primerenca, o conéixer el que els està succeint (reconéixer-se com a gai o lesbiana) a edats més curtes, també els porta a estar exposats a comportaments de rebuig i discriminació a edats també cada vegada més primerenques.

L'adolescència és un període d'experimentació, d'inestabilitat, en el qual l'adolescent "fa el que pot" per buscar la seua pròpia identitat, en un entorn en el qual en la majoria dels casos té un pes molt important el grup d'amics d'aquest adolescent. Paradoxalment, moltes vegades el focus de patiment ve precisament d'aquest grup d'iguals en què el jove i adolescent es mesura, es mira i busca com siga la seua aprovació. Durant gran part de la seua vida, aquest grup d'iguals, d'amistats, de companys, prové i procedeix dels centres educatius. Els nostres primers amics i amigues són els companys i companyes amb els que compartim un terç de la nostra vida. Moltes vegades aquestes conductes d'agressió i assetjament vénen donades precisament per aquest grup de "amics".

Davant d'aquest tipus de situacions, les persones que d'alguna manera formem part de la vida d'aquest o aquesta adolescent, hem d'estar alerta, saber interpretar els senyals que ens arriben i no pensar que la manca de rendiment acadèmic, els canvis pel que fa al comportament, etc., són fruit de l'etapa adolescent per la qual estan travessant. No hem d'oblidar que l'adolescència és una etapa vital per als nostres joves (en general), és una part de la nostra vida en què necessitem un espai i referents per construir la nostra personalitat i es desenvolupa en nosaltres les bases per al que serem en un futur. Si als sentiments que l'adolescent LGTB té interioritzats, li afegim un escenari hostil, les conseqüències per al ple desenvolupament del o de l'adolescent, poden ser realment dramàtiques.

El desconeixement de les famílies del sofriment que estan vivint els seus fills i filles té com a origen la dificultat d'afrontar en les pròpies famílies la qüestió de la diversitat sexual i identitat de gènere. Fins i tot en famílies sense cap tipus de símptoma de LGTBfòbia.

Aquests joves i adolescents LGTB temen l'exclusió que pateixen en les seues pròpies famílies, però temen molt més el rebuig que puguen sentir a les aules, per vindre per part del seu cercle proper, ja que és on passen la major part del dia.

Aquesta homofòbia es pot expressar de diferents formes, sense que necessàriament haja d'haver un maltractament físic. Un rebuig silenciós, un insult, un menyspreu, tot originat per l'orientació o identitat del jove, poden provocar conseqüències dramàtiques per al desenvolupament d'aquests adolescents. Una repetició continuada de les burles o les agressions pot provocar exclusió social, baixa autoestima, actituds passives, trastorns emocionals, problemes psicosomàtics, depressió, ansietat o fins i tot pensaments o accions suïcides.

Davant aquest tipus de situacions, és imprescindible la figura del personal docent implicat en els centres educatius per saber detectar que s'estan produint aquest tipus de circumstàncies i com abordar-les amb les i els implicats (víctimes, assetjadors/es i observadors/es).

Els centres educatius i el personal docent haurien de prestar una particular atenció a l'eradicació de les conductes d'exclusió social i de maltractament verbal, que per la freqüència amb què es produeixen, incideixen negativament en el clima general de convivència dels centres i repercuteixen en l'adequat desenvolupament del procés educatiu dels alumnes que les pateixen.

Malgrat el nostre sistema jurídic, el qual reflecteix el respecte de la diversitat sexual i de gènere (5) i malgrat tota la normativa sobre atenció i respecte a la diversitat sexual i de gènere, la "trista" realitat és que no s'està aplicant. Només en casos aïllats es produeix un treball educatiu contra els insults i vexacions per motius d'orientació sexual i identitat de gènere. Insults com "maricón", "bollera", "marimacho", "nenaza", "mariconada", etc., són termes d'ús freqüent en els centres educatius, en la quotidianitat del dia a dia, i amb freqüència també, la major part del professorat i del personal docent, no intervenen.

Des del 2005, són més d'una vintena d'estudis els que avalen les conclusions a què hem arribat: el sistema educatiu no és un espai segur per a joves LGTB, que sovint pateixen discriminació, assetjament, violència i que no reben prou referents positius sobre la seua realitat. Aquestes conclusions tenen de per si prou pes perquè continuem el nostre programa integral de formació i sensibilització i la tasca que realitzem des de Lambda en general i des del seu Grup d'Educació en particular.

Estructura del programa

Una vegada analitzada la realitat amb què ens trobem a les aules, és senzill comprendre les accions dissenyades per al Pla DIVÈRSIA.

Totes elles van dirigides a formar, sensibilitzar i dotar d'eines per entendre i respectar la diversitat sexual i la identitat de gènere.

Xarrades i tallers sobre diversitat sexual, familiar i de gènere en ESO

Aquesta és una de les activitats més importants que realitza la nostra entitat i el grup que la desenvolupa, el Grup d'Educació, consistent en oferir als centres educatius la realització de xerrades i tallers sobre diversitat sexual i de gènere adaptades a la maduresa de les i els estudiants. Actualment oferim una xarrada a 1r cicle d'ESO i una altra per a 2n cicle d'ESO.

Activitats de sensibilització per a infantil i primària

Usant com a fil conductor els contes, apropem la diversitat sexual, familiar i de gènere als més menuts. L'objectiu és sensibilitzar i formar l'alumnat quan els prejudicis i la discriminació encara no han calat en les seues ments.

Xarrades i tallers sobre diversitat sexual, familiar i de gènere per a famílies.

Gestionades principalment a través de les AMPAS dels IES, aquests tallers busquen dotar d'eines a les famílies per abordar adequadament la diversitat sexual, familiar i de gènere amb els seus fills i filles. A més, facilita eines per comprendre aquesta realitat en el cas de famílies de LGTB.

Xarrades i tallers sobre diversitat sexual, familiar i de gènere per a professionals en actiu o futurs professionals.

Aquesta activitat va dirigida per una part al personal (docents, orientadors/es, psicòlegs, treballadors/es socials, educadors/es socials etc.) que d'una manera o altra estiga relacionat amb joves i adolescents en els propis centres educatius o en altres àmbits de la seua vida, però també realitzarem formació amb aquells estudiants que s'estiguen formant per ser professionals. Ens referim especialment als estudiants de Magisteri i del Màster de Secundària, ja que és imprescindible que els nous professors i professores tinguen una formació adequada en diversitat sexual per quan hagen d'afrontar el repte de portar una aula.

Xarrades i tallers sobre diversitat sexual, familiar i de gènere en altres àmbits de la societat.

Cada vegada són més els àmbits des dels quals se'ns reclama formació i suport per tallar la LGTBfòbia i per abordar la sexualitat d'una manera inclusiva, com són els centres de menors, centres ocupacionals i associacions culturals.

Altres accions de recolzament.

El pla DIVÈRSIA també posa a disposició de tota la comunitat educativa altres eines per a eradicar la LGTBfòbia com són l'assessorament dels centres educatius per adaptar els seus documents a la diversitat familiar, sexual i de gènere, suport a alumnes a través de la tutoria on-line LGTB o la unitat didàctica itinerant "Donant la cara!, un viatge per la Diversitat" entre d'altres. També la elaboració d'un estudi per tal d'avaluar el grau de LGTBfòbia a les aules valencianes.

Qualitat del pla DIVÈRSIA

El programa ha resultat ser tot un èxit: l'any passat vam atendre més de 1.000 persones, entre xiquets/es, joves, professionals i famílies. Sempre amb un grau de satisfacció per part seua més que notable.

A continuació presentem les xifres i el control de qualitat de l'any 2014.

Cal tenir en compte que en determinades circumstàncies va resultar impossible passar el qüestionari normalitzat destinat a avaluar la qualitat del servei, a causa de les característiques dels usuaris i usuàries. Ens estem referint als dos contacontes realitzats a un total de 35 menors de 8 anys i als 25 tallers realitzats a 375 persones amb discapacitat intel·lectual a través de FEAPS-CV (Federació d'Associacions de persones amb discapacitat intel·lectual de la Comunitat Valenciana)

Deixant de banda aquestes excepcions, aquestes són les dades de la quantitat d'enquestes realitzades agrupades per públic objectiu.

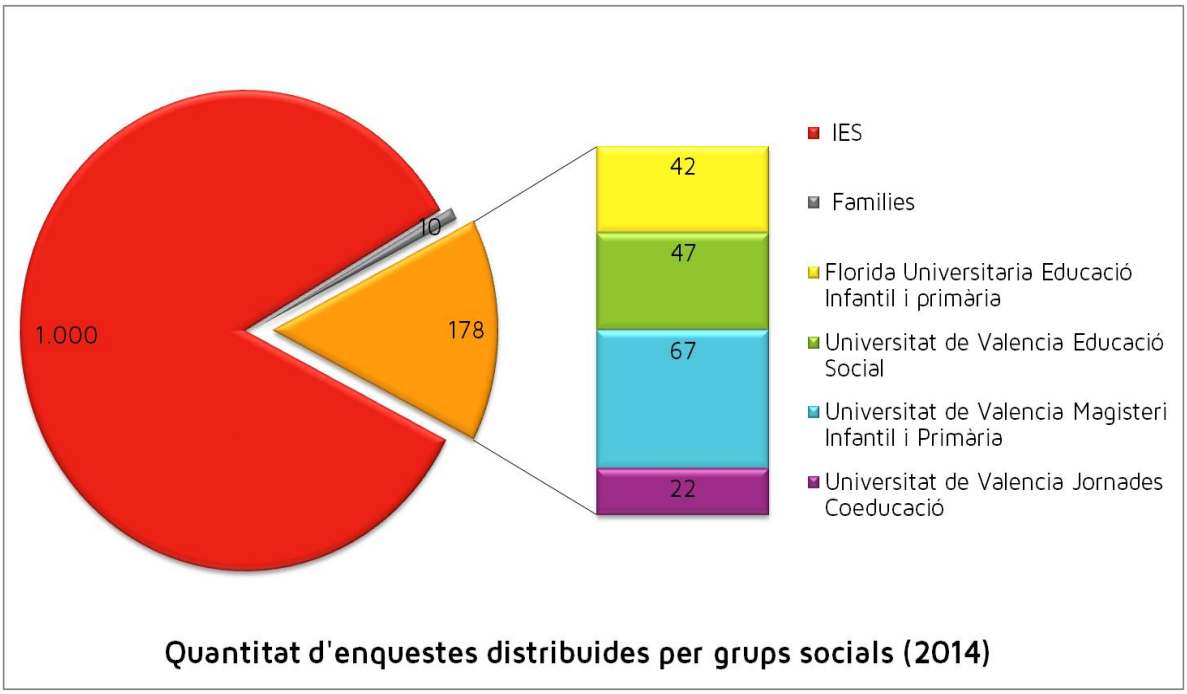

Quantitat d'enquestes distribuides per grups socials (2014)

A continuació resumim la valoració donada per les persones que van participar al programa del pla DIVÈRSIA el 2014.

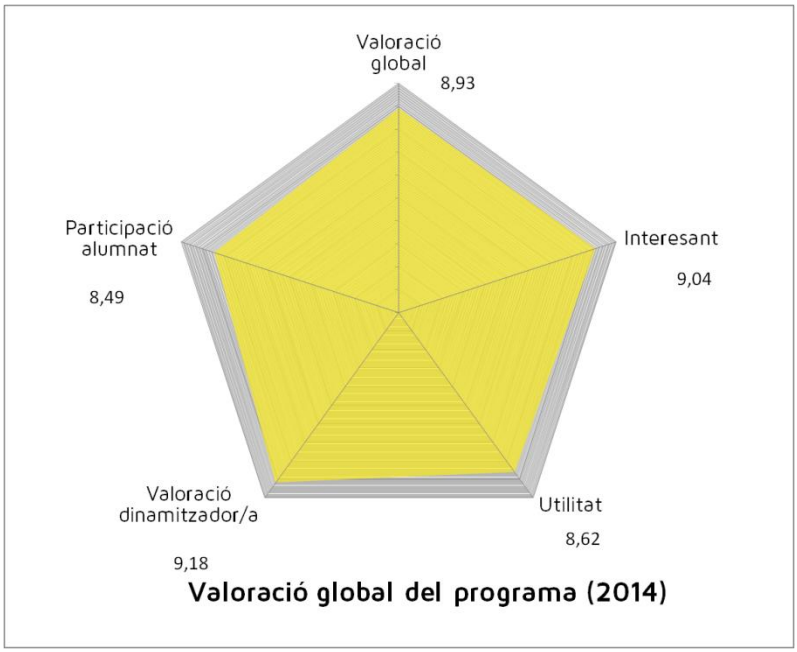

Valoració global del programa (2014)

Finalment el tercer gràfic mostra la valoració del programa desglossada per sectors de població.

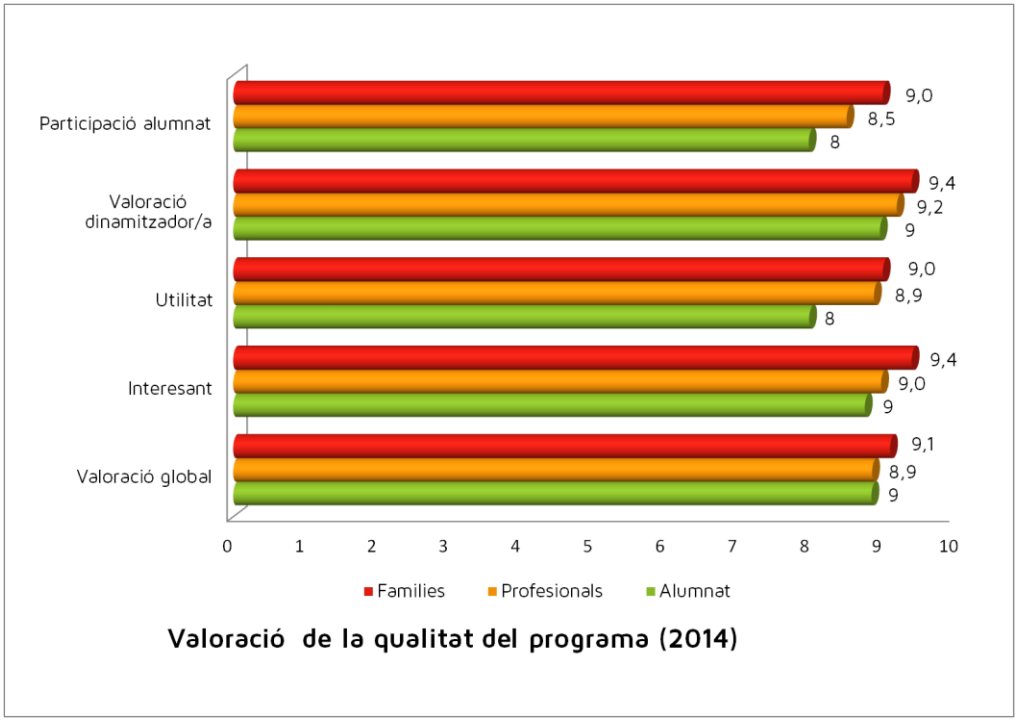

Valoració de la qualitat del programa (2014)

Testimonis de participants

"Em va agradar la manera en la qual es va impartir aquesta xarrada, ja que no s'ha tractat el tema com un tema tabú i ha estat fins divertit en alguns aspectes i molt interessant".

Adolescent de l'IES Nº1 de Requena

"Ha sigut una xarrada molt entretinguda, interactiva i dinàmica"

Assistent al taller en Educació Social.

"Jo sóc cristià i sé tot això del lesbianisme, el ser gai o transsexual. Hi ha gent de la meua religió que li sembla malament i a mi, personalment, tampoc em sembla bé, però he après que l'important és respectar a les persones i no la seua orientació sexual ".

Adolescent de l'IES Jordi San Jordi.

"Crec que la xarrada està molt ben estructurada i té molt bon nivell. M'ha semblat molt interessant i de gran ajuda com a formadora i com a mare ".

Assistent al taller de famílies en FAPA.

"Aquest tipus de xarrada em sembla fonamental, ja que en la carrera no vam rebre cap formació referent a això".

Assistent al taller de Magisteri de la U.V.

En conclusió...

A la vista de totes aquestes dades i testimonis, podem concloure que en opinió de tots els agents socials que intervenen en el procés educatiu, Lambda ofereix un programa formatiu d'una qualitat molt elevada, útil, entretingut i interessant, dinamitzat per personal altament capacitat.

Entitats que recolzen el programa

Conscients de la importància de la tasca que desenvolupa el grup d'Educació de Lambda, moltes entitats, associacions i sindicats implicats en l'àmbit educatiu han donat el seu suport al pla DIVÈRSIA com són: el Consell de la Joventut de la Comunitat Valenciana, la Federació Valenciana d'Estudiants, la Federació d'AMPES de València, AMPGYL, asociación de madres y padres de gays, lesbianas, bisexuales y transexuales, Movimiento contra la Intolerancia, Florida Universitària, la Facultat de Magisteri de la Universitat de València i la seua unitat d'igualtat, la Universitat Politècnica de València, la Unió de Cooperatives d'Ensenyament Valencianes, i els sindicats CGT, CCOO, Intersindical Valenciana i UGT-FETE PV.

federació valenciana d'estudiants faavem

cjcv consell de la joventut comunitat valenciana www.cjcv.org

AMPGYL Asociación de Madres y Padres de Gays, Lesbianas, Bisexuales y Transexuales

FAPA VALÈNCIA

Universitat de València Facultat de Magisteri

Unitat d'Igualtat Universitat de València

Movimiento contra la Intolerancia

Florida Universitària

UCEV Unió de Cooperatives d'Ensenyament Valencianes som cooperativa

CGT

CCOO país valencià

Universitat Politècnica de València

UGT FETE Ensenyament País Valencià

INTERSINDICAL VALENCIANA

Documentació i estudis

(1) Estudi: "Assetjament escolar i risc de suïcidi per orientació sexual i identitat de gènere: fracàs del sistema educatiu" elaborat per la FELGTB (Federació Estatal de Lesbianes, Gais, Transsexuals i Bisexuals) i COGAM (Col·lectiu de Gais i Lesbianes de Madrid), 2012.

(2) Estudi: "Diversitat i convivència a les aules" de J.I. Pichardo, Universitat Complutense de Madrid, 2013.

(3) Resolució del Síndic de Greuges de 2013.

(4) Informe de delictes d'odi del ministeri de l'interior de 2015.

(5) Constitució Espanyola en el seu article 27.
Declaració dels Drets de l'infant en el seu principi 10.
Pacte Internacional dels Drets Civils i Polítics en el seu article 26.
Llei Orgànica 2/2006 de 3 de Maig d'Educació (preàmbul i capítol 1)

(6) Informe "Homofòbia i Transfòbia en l'àmbit educatiu" LAMBDA, 2008.

(7) Informe "Delictes d'odi per orientació sexual i identitat de género de 2014. Observatori xarxes contra l'odi 2015.

Col·labora:

AJUNTAMENT
DE VALENCIA